

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

ŠPERK PRO NĚKOHO

Cestou do nebe

Barbora Dvořáková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu
Studijní program Design
Studijní obor Design
Specializace Design kovu a šperku

Bakalářská práce

ŠPERK PRO NĚKOHO

Cestou do nebe

Barbora Dvořáková

Vedoucí práce: Doc. Petr Vogel, M.A.

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

podpis autora

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu doc. Petru Vogelovi M.A. za vstřícnost a cenné rady během konzultací. Především však za inspiraci a motivující podporu.

OBSAH

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
První ročník.....	1
Druhý ročník	2
Třetí ročník.....	2
TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	4
Inspirace	5
CÍL PRÁCE.....	7
Nebe versus peklo	7
Dotek	9
PROCES PŘÍPRAVY	11
PROCES TVORBY	12
TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	15
Draní	15
Škrobení a další postupy	15
Šití.....	16
POPIS DÍLA.....	17
Popis náhrdelníků	17
Posloupnost stupňů	19
PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	20
SILNÉ STRÁNKY	22
SLABÉ STRÁNKY	23
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	24
a) Knižní a periodická literatura	24
b) Internetové zdroje	24
RESUMÉ	25
SEZNAM PŘÍLOH	26

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

První ročník

Když jsem nastoupila před třemi roky do prvního ročníku ateliéru kovu a šperku, mám pocit, že jsem byla z hlediska myšlení odlišným člověkem, než jsem dnes. Změnil se můj pohled na to, jak vnímat svět kolem sebe. Naučila jsem se vidět to, co mi dříve unikalo. A právě tahle schopnost ovlivnila mou šperkařskou tvorbu. Ještě v prvním semestru mého studia na Ústavu designu a umění v Plzni jsem byla jistým způsobem zaslepená k možnostem, které se přede mnou v oblasti šperku otevíraly. Moje první klauzurní práce – pečetní prsten – byla dobře ohodnocená, ale podle mého názoru tak být nemusela. Nad nekonečnou škálou možností pečetních prstenů jsem se totiž nezamyslela tak důkladně, jak už bych to udělala nyní. Ne, že bych to tehdy nedokázala; spíše jsem si dostatečně neuvědomovala, jak hluboce to jde.

V druhém semestru studia už byla situace trochu jiná. Již jsem věděla, že na téma „světlo a stín“ se dá nahlížet ze stovky různých úhlů pohledů. Najednou jsem ale byla možnostmi tak zahlcená, že jsem dlouho nedokázala navrhnout nic konkrétního. Zjistila jsem, že se dá ke šperku přistupovat velmi citově, což mi bylo sympatické, ale přenos do hmatatelné podoby mi dělal potíže. Nakonec mi s výsledkem pomohl můj vedoucí práce a za sebe především instinkt. Jednoduše jsem ze svého návrhu měla nedefinovatelný dobrý pocit, který mi ukázal, jakým směrem dál postupovat. Tak vznikly tzv. Světelné hemisféry (Příloha 1), které považuji za svou první práci, která skutečně byla otiskem mého citového vnímání a má pro mě velký význam.

Druhý ročník

Mé následující klauzurní práce vycházely ne tak z pocitů, jako spíše z fascinace zákony přírody a geometrií. Pravděpodobně jsem měla dojem, že po Světelných hemisférách by se mi další promítání pocitů do podob šperku nemuselo znovu podařit s dostatečným úspěchem. Proto jsem se rozhodla raději spoléhat na jistoty magnetických sil a na věčnou krásu základních geometrických tvarů. Můj magnetický řetěz byl založen na principu odporové síly. Díky ní se do sebe jednotlivé články šperku zasekávaly a řetěz držel pohromadě. Zaujala mě myšlenka „spojování pomocí odporu“. Ta samozřejmě nabádá k asociacím s hlubšími významy. Přesto mě na práci zajímala především mechanická stránka věci. Podobně tomu bylo s tématem Ladislava Sutnara. Smysl tohoto umělce pro přesnost, přehlednost a zároveň jistou hravost mě přímo vybízel k tvorbě geometrického hlavolamu. Lákalo mě vytvořit hračku, která by fungovala na základě pečlivě rozměřených výřezů a odlišných šířek materiálu (Příloha 2).

Třetí ročník

O co víc byla tato práce geometrická, o to volněji a duševně hlouběji jsem uvažovala další rok o tématu – krása. Jsem velmi ráda, že jsme toto zadání dostali, protože mě donutilo se vrátit zpět do mých niterných pocitů a zkoumat je vzhledem k tomuto pojmu. Nakonec to byl velmi důležitý okamžik, protože mě ovlivnil víc, než jen v rámci školních prací. Navíc zapříčinil, že jsem se podobnými tématy zaobírala dál, až vše přerostlo v bakalářskou práci.

Celé to bylo období „uvědomování si“. Přemýšlení o věcech, na které mě dříve myslet nenapadlo. Došlo mi, že nejkrásnější je pro člověka

samotná přítomnost. Moment, kdy se zastaví, a pročištěnou zklidněnou myslí vnímá vše kolem sebe. Klíčové k tomuto okamžiku je hluboké dýchání, které je mnohem nezbytnější, než by mě kdy dřív před rešeršemi napadlo.

C. L. Schleich: „Od chvíle, kdy porodní asistentka přeřízne pupeční šňůru, stávají se plíce placentou, jež člověka spojuje s jeho kosmickou matkou.“

Právě dech vede ke klidu, pročištění a k meditaci. Díky tomuto pochopení co je krása, jsem konečně vytvořila další dílo přímo zrcadlící mé pocity (Příloha 3). Materiály, technologie práce i vzhled šperku - to vše mi bylo velmi blízké, příjemné a bavilo mě v procesu tvorby i po něm. Pracovala jsem s přírodními materiály: suchou travou a pštroším peřím. Právě peří dokonale ztělesňovalo mou představu dechu. Reagovalo na každý závan okolí: na vítr, pohyb či lidský dech; na přítomnost. Suchá tráva stejně jako kmeny stromů křehká pera podpírají. Postup práce spočíval v tom, že jsem jednotlivé větévky pštrošího peří zasouvala do dutých stébel trávy a pak tyto segmenty svazovala nití. Byla to stále se opakující dlouhodobá činnost, ale na mě měla velmi uklidňující a relaxační účinek.

Zjistila jsem, že je pro mě nejzajímavější ten typ tvorby šperku, kdy navrhnu určitý článek či články a pak je spolu kombinuji pomocí různých druhů spojování – tedy řetězení. Uvědomila jsem si, že od doby, kdy jsme dostali téma klauzurní práce tohoto typu, tvořím převážně právě řetězy. Proto je i celá má bakalářská práce vyrobena řetězením. Je to soubor sedmi náhrdelníků, kdy každý je spojován stejnými články. Stejně jako u předchozí semestrální práce je vše vázáno nití. Vždycky mi bylo blízké šití a s nití jako materiálem mě často láká pracovat; přestože to není jen látka, co spojuji.

TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila „šperk pro někoho“. Tehdy jsem ještě neměla konkrétní představu o tom, pro koho by měl být. Přesto jsem věděla, že chci, aby moje šperky svému nositeli citově prospěly. Chtěla jsem, aby ten konkrétní člověk šperky na sobě cítil, vnímal jejich materiál a kladně ho to ovlivňovalo. Ve světě plném strachů, stresu a uspěchanosti jsem považovala za příhodné vytvořit něco, co by člověka alespoň nepatrně izolovalo od negace okolí a přimělo ho vnímat i něco jiného; něco příjemného a stále přítomného. Peří jako přírodní materiál působí velmi živě. Je měkké, teplé a příjemné. Napadlo mě, že by pro svého nositele mohlo být dobrým a pohodlným společníkem. Chtěla jsem vytvořit šperk pro někoho, komu by bylo jemné šimrání pírek příjemné. Kdo by v něm třeba viděl spojitost s pohlazením andělských křídel a vnímal to se stejným uklidňujícím pocitem nadnášející nebeské lehkosti.

Vize nebe mě ve spojitosti s mými šperky lákala. Dokonale ztělesňovala mou představu o vznešené, bělostné kráse; o andělech a nadpozemskosti. V knize *Andělé*¹ je psáno: „Sedm nebes si můžeme představit jako řadu sedmi soustředných kruhů, v jejichž středu je Země.“ Byl tedy nasnadě tvar mých šperků: kruh. V mém pojetí měla být Země představována člověkem, který by si můj šperk navlékl. Dostal by se tak do středu šperku a tím i do středu jednoho ze stupňů nebes. Proces navlékání šperku měl být vstupem do jedné z bran blaženosti. Měl být tedy doprovázen pohlazením peří. Jakoby bělostnými křídly andělů, která nositele šperku vítají na cestě vzhůru k nebi; k lepším pocitům a ke kráse.

1. ¹ MELVILLE, Francis. *Andělé*. Praha. Knižní klub. 2011. ISBN 978-80-242-3003-0

Proto jsem své práci dala tento název: „Cestou do nebe“. Tento Šperky jsou určeny pro ty, kteří cestují vzhůru do ráje.

Inspirace

Během svých rešerší jsem narazila i na čínskou tradiční krajinomalbu. Zaujalo mě, jakou úctu Číňané prokazovali malbám na hedvábných svitcích. Ukládali je do drahocenných pouzder a rozvínovali je ve chvílích ticha. Dlouho pak na ně hleděli v hlubokém zamyšlení a přemítali o přírodě... Uvědomila jsem si, že i takovým způsobem se dá pohlížet na umělecké dílo. Hedvábí a peří považuji za podobně příjemné a vznešené materiály. Napadlo mě, že mé náhrdelníky by se také mohly částečně stát meditačními předměty. Ne kvůli řemeslnému zpracování, ale díky celkovému uklidňujícímu dojmu, kterým by náhrdelníky působily.

Další zajímavou inspirací pro mě byla německá umělkyně Rebecca Horn, která je známá svými performancemi, instalacemi nebo filmy. Pro Rebeccu peří znamená „druhou kůži“. Je to pro ni věčný materiál, který má svou vlastní duši a žije dál, i když její původní nositel zemře. Pro tuto umělkyni se peří stalo určitou řečí, pomocí které může vyjadřovat své pocity. Proto Rebecca vytvářela různá péřová „vězení“ a masky (Příloha 5). Jako by příjemné oddělení od okolního světa, díky kterému je ho pak schopna lépe pochopit. Dalším důvodem, proč volila právě masky, je možná fakt, že si v mládí během práce se skelnou vatou masku nevzala a pak dostala otravu plic. Na práci Rebecci Horn se mi líbí právě to přesvědčení o věčnosti a nesmrtelnosti peří, které mi ladilo s pojetím času v nebi.

Co se týče šperkařské inspirace, velmi mě zaujal umělec Julie A. Matheis. Ten vyzdvihl péřovou křehkost a jemnost (Příloha 6). Chtěl tak poukázat na snadno zranitelné soužití mezi člověkem a přírodou, což mi

bylo sympatické. Myšlenka mé práce se také zabývá jemností, ale spíše z pohledu nepatrné hranice mezi realitou a transcendentnem.

Pokud jde o pojetí peří jiných šperkařů, zajímali se o něj především z hlediska doteku nebo větru. Svou práci „Vítr“ nazvala šperkařka Denisa Novotná-Sedláková. Vytvořila sadu pěti náprstků s drobnými větroměry; včetně malého pírka. Pan Vratislav Karel Novák tento materiál použil pro vyjádření jemného lechtivého doteku na kůži. Jeho jiná práce z dvou holubích per nese název „Větrník čelní“ (Příloha 7).

CÍL PRÁCE

V posledním roce, ve kterém jsem se zabírala tématem krásy, mě podobné myšlení dovedlo k dalším příbuzným úvahám. Začala jsem se zajímat o meditaci, myšlenky východních náboženství nebo i o to, co všechno se vlastně odehrává v mé vlastní hlavě. Myslím, že se mi díky tomu poslední dobou začalo dařit lépe než dřív identifikovat své pocity. Když cítím strach, pokusím se najít jeho zdroj – uvědomit si, že za to nestojí, a tím škodlivý pocit utlumit. Když se naopak cítím dobře, snažím se toto pozitivum rozlít do celého těla, plně si ho uvědomovat a užívat všemi smysly. Chci, aby mi ten pocit vydržel co nejdéle a byl plně využit; třeba se i násobil, rozvíjel a případně vyzařoval do okolí. Pro takový pocit existuje název: říká se tomu „být v sedmém nebi“.

Nebe versus peklo

Pobyt v sedmém nebi je synonymem pro pocit vrcholného blaha. Vše kolem je krásné a zářivé; strachy jsou vzdálené a bezvýznamné. Pobyt v sedmém nebi je povznášející – dotýčný má dojem, že létá. To proto, že strach je naopak tíživý. Je to jako kámen v těle. Kvůli němu vznikají další negativní pocity a ty postupně ovlivňují vše v nás. Zhoršuje se naše soustředěnost, pohyblivost i rychlost myšlení. Strach má negativní vliv na biologické chody v našem těle. Tíha kumulující se negativnosti nás nutí k uzavření se, ke stáhnutí se do sebe, k přizemnosti... Je to pocit podléhající gravitaci. Člověk by neměl dopustit, aby ho tento kámen ovládl. Prakticky je problém něco takového potlačit, ale teoreticky existuje jednoduché řešení.

Je známo, že člověka denně napadne asi 60 000 myšlenek a z toho je většina negativních.² Nejzajímavější je ale fakt, že ty negativní se neustále dokola opakují; každý den jsou stejné či podobné. Jako bychom byli oběti vlastních pocitů. Jakoby nás naše vlastní mysl uvěznila ve spirálách tíživých myšlenek, které nám dokola rotují myslí a ochromují tak celé tělo. V tu chvíli je třeba si uvědomit, že tento stav je zbytečný, nic neřeší a postrádá smysl. Je to škodlivé a je třeba z toho najít cestu ven. Zbavit se tíhy a roztáhnout křídla k povznášejícím dobrým pocitům. Taková úvaha mě přesvědčila, že šperky, které chci vyrobit, musejí být velmi jemné a lehké.

Dante Alighieri napsal ve čtrnáctém století slavné dílo Božská komedie, ve kterém podnikl cestu peklem, po hoře Očistec a nakonec nebem. V přeneseném slova smyslu to byla pouť od bolesti a utrpení k dokonalé radosti. Je to jako transformace vlastní mysli, kdy ji donutíme přestat omílat špatné myšlenky a přimějeme ji se zaměřit na ty dobré. Pokaždé, když se snažíme dostat do pozitivní nálady, je to jako cesta z Dantova pekla do ráje – až do bodu sedmého nebe. V takovém bodě už nám nic nechybí a pocit štěstí, stejně jako předtím negace, se rozvíjí a vlastní silou přiměje k pozitivnosti i všechno kolem nás. Jakmile se tudíž dostaneme k prahu nebe, je cesta jím až na vrchol docela snadná. Pokud však víme, jak jí projít. Pokud máme toho správného průvodce. Dante stupni nebes prošel se svojí milovanou Beatricí. Pro ty, kteří ale svého průvodce nemají, jsem se rozhodla určit svou sadu šperků.

Jestliže existuje sedm stupňů pekla, pak je i sedm stupňů nebes. Čím vyšší stupeň ráje, tím je člověku blaženěji. Kolem nás je spousta podnětů, které nám pomáhají projít nebem. Ne všichni jsou ale schopni je vidět nebo si je uvědomovat. Tyto podněty se skrývají například ve způsobu, jakým se k sobě lidé chovají. Jsou to paprsky slunce, které nám ozáří

² SHARMA, S. Robin. Mnich, který prodal své ferrari. Praha: Rybka publishers. 2009. ISBN 978-80-87067-85-7

tvář, oblíbená hudba nebo i brouček, který má obzvláště pěkné zbarvení krovek. V imaginárním světě nebeských stupňů jsou těmito podněty andělé. Někteří lidé věří, že andělé existují. Ve skutečnosti jsou to ale personifikace dobra v našem světě. Když se řekne: „rady andělů“, znamená to v realitě naši intuici; spontánní chování řízené srdcem. Dotek anděla zase může představovat dotek něčeho krásného. Například milých slov, která nám někdo řekne, nebo přímo fyzický dotek někoho, koho máme rádi.

Dotek

V doteku je ohromná síla. Lidé mohou říci cokoli, nebo zaujmout jakkoliv přívětivý postoj, ale když své chování navíc doprovodí dotykem, má jejich vliv mnohonásobně zoptimalizovaný účinek. Pokud je dotek příjemný, představuje rychlý přesun do vyšších pater ráje. Lidé si to většinou příliš neuvědomují, ale jejich pocit samoty nebo nenaplněnosti může proudit z nedostatku fyzického kontaktu. Je to totiž jedna z našich základních potřeb. Kůže člověka je v podstatě nástrojem jeho duše pro komunikaci s vnějším světem.³ Dotyk znamená spojení, přenos sil; je to brána mezi dvěma prostory, která se otvírá. Na strop Sixtinské kaple Michelangelo namaloval geniální výjev: v samém středu se ruka Boha (téměř) dotýká ruky Adama a tím ho probouzí k životu. Až taková síla byla doteku v Bibli přiřknuta. Od tohoto prvotního kontaktu se odvinul bezpočet dalších příkladů, kdy se dotyk stal zdrojem počátku, zrození nebo měl léčebný účinek. Řečeno odborně, dotyk způsobuje neurohormonální reakci a zapříčiní produkci oxytocinu v našem těle. Tento hormon je spojen s pocitem lásky a důvěry.⁴ Dotek šperku – věci – se samozřejmě

³ <http://www.jogin.cz/Kouzlo-doteku/> (vyhledáno: 25.4.2015)

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Oxytocin> (vyhledáno: 25.4.2015)

nedá srovnat se silou, jakou působí dotek člověka. Ovšem, peří je přírodní materiál a je v něm tudíž určitá živost, pravda a potenciál. Peří má podle mého názoru vlastní duši.

V mých špercích jsem se rozhodla zaměřit na dotyk peří. Měl by evokovat pohlazení andělů a být dostatečně podnětný k tomu, aby povzbudil smysly nositele. Jeho vlastní kůže by mu měla umožnit pocítit krásu takového doteku a dát mu tak zřejmý podnět k postupu vzhůru rájem. Ponouknout ho k vypuštění zbytečných zátěží negativity, odlehčit mu duši a otevřít ji tak dobrým pocitům.

Cílem mé práce tedy bylo vytvořit sadu šperků, které by se mohly stát podněty pro postup nositele cestující imaginárními stupni nebes až do sedmého nejvyššího bodu. Jestliže mělo být výsledkem mé bakalářské práce sedm šperků, každý měl představovat jeden stupeň ráje nebo jednu nebeskou bránu.

PROCES PŘÍPRAVY

Co se týče přípravy na mou bakalářskou práci, probíhala v mém případě celý školní rok. Díky tomu, že jsem se k úvahám o klidu, kráse a meditaci dostala již během zpracovávání předchozí semestrální práce, měla jsem v myšlenkách dostatečný podklad pro jejich další rozvoj. Přirozeně mě dovedly k vizím o nebi.

Stejně tak jsem se už od začátku školního roku zabývala zkoumáním peří. Bez této přípravy na předchozí práci si myslím, že bych svou sadu náhrdelníků nedokázala dotvořit do takové podoby, v jaké je.

Již na podzim jsem se zamýšlela nad možnostmi použití peří ve šperku. Inspirovala jsem se indiány, v jejichž čelenkách má každý brk svou vlastní pochvičku. V tom jsem viděla pro jemná pírka jediný možný druh aplikace. Během zimy jsem je již zasouvala do dutých stébel trávy. Takto vznikla předchozí práce, která byla spíše objektem, než nositelným šperkem. Jenomže o své bakalářské práci jsem měla ještě jiné představy. Chtěla jsem vytvořit něco nositelného; nejlépe náhrdelníky, které bývají často spojovány s tvarem kruhu a navíc jsou pocitově blíže osobnosti člověka, než například náramky. Už však nebylo možné použít suchou travu; ta se mi pro vizi nebe nehodila. Nakonec mi došlo, jak je nasnadě kombinovat větévky pírek a jejich vlastní stvoly. Tyto osy per – stvoly - jsou dostatečně lehké, ohebné a měkké. Dají se škrubit, sešívát a propichovat. Díky této zřejmé kombinaci jsem dosáhla maximální čistoty. Přesto přede mnou ještě byla dlouhá cesta ke správnému cíli...

PROCES TVORBY

Během tvorby jsem se zpočátku zaměřila především na ten nejpracnější a nejsložitější náhrdelník, který považuji za sedmý nebeský stupeň (Příloha 13). Ohledně něj jsem měla jistou představu a odmítala jsem se jí vzdát, přestože mu předcházelo tolik nepovedených pokusů a modelů. Chtěla jsem, aby jemné pštroší peří směřovalo směrem k nositeli okolo krku v kruhu. Jenomže mě nenapadlo, jak toho správně docílit. Nevěděla jsem, jak použít téměř rovné stvolý per, do kterých jsem z jedné strany sice mohla zasunout jemné větvičky praporů jako předtím do stébel trávy, ale netušila jsem, co udělat s druhými bodavými konci. Když jsem se pokusila stvol ohnout, lámal se, a ostré konce stále překážely. Nakonec jsem zjistila, že po naškrobení mají stvolý tu správnou vůli a po uschnutí kolem tyče drží požadovaný tvar. Problém ostrých konců jsem vyřešila tak, že jsem je ohnula a zasula do sousedního stvolu společně s pár jemnými pštrošími větvemi. Tak vznikla má základní jednotka náhrdelníků: vyvážený článek tvaru nevyplněné kulové výseče složený ze dvou stvolů a dvou péřových zakončení. Jakmile jsem tento klíčový objekt vytvořila, bylo mi jasné, že skýtá velký potenciál a mnoho způsobů vzájemných spojování. Použila jsem stovky těchto jednotek pro vytvoření sedmého náhrdelníku, kde jsem je jednotlivě svazovala nití těsně u péřového zakončení.

Když jsem se dostala u sedmého náhrdelníku k této fázi svazování, vyvstal nový problém. Veškeré konce stvolů jsem ohnula doprava a spojila je se sousedním stvolem z levé strany. Když jsem však začala spojovat jeden „pravotočivý“ článek za druhým, výsledný tvar „ujížděl“ do strany. S tím jsem nebyla spokojená; chtěla jsem, aby byl můj náhrdelník rovný a vyvážený. Proto jsem si připravila další sadu, ale tentokrát „levotočivých“ jednotek, kde jsem konce stvolů ohnula doleva a zasouvala je z pravé strany. Pak jsem začala svazovat střídavě levotočivé a

pravotočivé články a s tvarem, který vznikl, jsem byla velmi spokojená. Náhrdelník působil, že je ve správné rovnováze a tak splnil má očekávání.

Výše uvedené dva druhy článků jsem použila i při výrobě dalších dvou náhrdelníků. Jedině tak bylo možné i u nich docílit potřebné rovnováhy, kterou si šperky skoro samy vyžádaly. Jako by jim bylo jasné dříve než mně, čeho chci docílit: střídání sil jin a jang; klidu a vyváženosti, který má v nebi správně panovat. Návrhy těchto náhrdelníků mi nedělaly potíže díky variabilním možnostem základní jednotky a myslím si, že by se s ní dalo vymyslet ještě mnoho dalších šperků.

Ve čtvrtém náhrdelníku, podobnému dvěma předešlým, jsem se ale tento článek rozhodla trochu pozměnit. Nakonec se skládá ze čtyř stvolů a má čtyři péřové vrcholy. Stvoly jsem k sobě svázala v jejich středu a následně takto vytvořené prvky pospojovala.

Dále už zbývalo vyrobit jen poslední tři náhrdelníky. V jejich případě jsem chtěla uplatnit odlišné návrhy, než u čtyř předchozích. Během zkoumání pštrosího peří jsem si přirozeně zatoužila vyzkoušet práci i s jiným druhem ptačích per. Sehnala jsem si kachní a krutí peří. Byla zas odlišná tloušťkou ostnů a tvarem praporů. Různě jsem s těmito pery experimentovala, stříhala je a drala. Když jsem odstříhla dolní konec pera – brk – a vydrala jej skoro celý kromě horního konce, zjistila jsem, že má tento vrchol velmi zajímavý tvar. Kachní peří jej má ladně oblý a krutí trojúhelníkový. Velmi mě to zaujalo. Možná mě k docílení tohoto tvaru částečně inspirovaly mašlovačky, obvykle vyráběné z husího peří. Podle mého mínění je to elegantně řešený nástroj. Vydraná část slouží jako rukojeť a ta nevydraná splňuje funkci potírání pokrmů. Není třeba žádného dalšího nástavce, do kterého by se peří muselo zasunout. Vystačí si samo o sobě. Jen je třeba stvoly per dole svázat. A přesně tak elegantně jsem se rozhodla vyřešit zbylé tři náhrdelníky: jednotlivá pera jsem sešila v řadě k sobě. Vznikl tak dlouhý pás, který jsem v dalších

řadách prošívala dál a dál, až se stočil do kruhového tvaru a držel v něm. Takto vytvořené pásy z kachního, krútího a pštrosího peří jsem spojila v požadované délce a výsledek mě potěšil. Tyto náhrdelníky skutečně působí jako nebeské brány. Pera směřují do středu – otvoru či bráně, kterou si nositel šperk nasadí a při tomto průchodu ucítí pohlazení konci praporů „nedovydraných“ per. Jako by při tom skutečně směřoval vzhůru k nebi a cestou ho vítali andělé.

TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

V mé práci jsem použila několik obecně známých technologických postupů. Některé z nich ovšem byly toho druhu, že jsem si je musela pomoci experimentů podle potřeby upravit či přímo vynalézt. Například: celá délka sedmého náhrdelníku vznikla uzlováním. Samotné články jsem spojovala v jejich nejužším místě, takže právě mezery mezi nimi, vždy tvořeny asi deseti uzly, určují délku náhrdelníku. Také celý systém vsouvání a zalepování větvíček pštrosích per do jejich stvolů vycházel jen z předchozí zkušenosti s dutými stébly trávy a samozřejmě i z inspirace indiány. Tak tenké stvolý, jaké jsem si pro svou práci určila, duté nejsou. Proto mě zprvu ani nenapadlo, že by vůbec šly použít. Tou nejtenčí jehlou se však do nich dal vypíchnout dostatečně hluboký otvor.

Draní

Veškeré peří, které jsem používala, bylo nutné odrat. Svá pera jsem buď odrala kompletně celá, nebo dvacet pět milimetrů od vrcholu dolů. Poté jsem všem stvolům odstříhla dolní konce - brka. Úplně holé stvolý připravené na škrobení jsem zastříhla na délku deseti centimetrů. Ty další, nedodrané, jsem nechávala ve své vlastní délce, pokud ovšem nějak výrazně nevybočovaly z průměru délek. Příliš dlouhé stvolý jsem zastříhávala a příliš krátké vyřazovala.

Škrobení a další postupy

Technika škrobení je obecně používaná. Zvláště pro přírodní materiály se hodí. Jen bylo třeba si určit ten nejefektivnější vlastní způsob postupu. Vždy v sadě asi po padesáti stvolech jsem je nechávala zaschnout zalepené izolepou kolem železné tyče. Pak jsem je jednotlivě prsty

vyrovnávala, odrolila přebytečný škrob a vypichovala do jejich tlustších konců jehlou otvory pro péřové větvičky. Poté jsem všechny stvoly pět milimetrů před tenčím koncem ohnula a lom ještě zahladila pinzetou. Polovinu takto zpracované sady jsem zahнула doleva a druhou polovinu doprava, aby z nich pak mohly vzniknout jak pravotočivé tak levotočivé články. Tyto prvotní objekty jsem tvořila vždy zaháknutím a slepením dvou stvolů dohromady s tím, že jsem do jejich otvorů přidala tři až čtyři jemné pštosí větvičky. Ty jsem ještě předtím musela nehty odrat na koncích, aby se do otvoru lépe vkládaly. Na zajištění a zapečetění otvorů jsem používala lepidlo Patex. Zlehka jsem do něj namáčela konce per, abych měla jistotu, že z dutiny nevypadnou.

Šití

Poslední tři náhrdelníky tvořené z nedodraných stvolů jsem sešivala. Každý stvol jsem jehlou propíchl pár milimetrů od konce naskrz a pak jej obšila z jedné a ještě z druhé strany. Tento druh stehu držel jednotlivá pera těsně u sebe. Takový postup jsem opakovala ještě znovu blíže k vrcholům per, aby byly náhrdelníky o něco pevnější. I tak stále nedržely tvar, takže jsem je protkala nití ještě naposled; skoro těsně u vrcholů praporů. Už bez zpětných stehů; ale jen tak naskrz. V případě velmi tenkých pštosích per ani nebylo možné, v takové blízkosti jemného okraje, protknout všechny stvoly. K mé úlevě to však ani nebylo potřeba, protože i tak je náhrdelník dostatečně pevný a funkční.

POPIS DÍLA

Má bakalářská práce se skládá ze sedmi náhrdelníků, které mají představovat sedm nebeských stupňů či bran do těchto dimenzí. Všechny šperky jsou tvořené bíle zbarveným peřím a bílou nití. Pracovala jsem se pštrosím peřím délky v průměru patnáct centimetrů, ze kterého jsem používala stvolý na škrobení, nebo nedodraná pera na sešívání náhrdelníky. Z delšího pštrosího peří – asi dvaceti pěti centimetrového – jsem ostříhávala větve praporu a vsouvala je do tenčích připravených stvolů. Na zbylé dva šité náhrdelníky mi posloužilo asi patnácticentimetrové krutí a o něco kratší kachní peří.

Ačkoliv jsou všechny náhrdelníky ze stejných materiálů, snažila jsem se, aby byl každý jiný. Nechtěla jsem vytvořit jeden šperk a dále navrhovat jen jeho podobné varianty. Každý z náhrdelníků má vlastní charakter a každý je mi sympatický jiným způsobem.

Popis náhrdelníků

Kachní a krutí náhrdelníky jsou dělané stejným způsobem, ale liší se stavbou per. Ta kachní jsou kratší, tlustší a mají elegantní oblé zakončení. Tento náhrdelník je podle mého názoru decentní a pro určité příležitosti skoro vhodný k nošení.

Krutí pera jsou delší, ale o to jemnější, než kachní. Jejich trojúhelníkové zakončení je mi zvláště sympatické. Proto jsem si oblíbila i tento náhrdelník, přestože je kvůli své velikosti již méně nositelný.

Šitý šperk ze pštrosího peří je nejjemnější. Líbí se mi na něm, že upozorňuje na rotační vlastnost per. Všechna pera se stáčí buď spíše doprava nebo doleva; nikdy nejsou úplně rovná. V tomto náhrdelníku

jsem každé pero přišla tak, aby koncem směřovalo vzhůru. Je to další symbolický ukazatel k nebi.

Další čtyři náhrdelníky jsou, jak jsem již uváděla, tvořené variantami spojení stejných článků tvaru kulové výseče. Ten nejminimalističtější náhrdelník vznikl pouze svázáním těchto jednotek k sobě vždy v jednom nejširším bodě. Je nesmírně lehký a přesto prostorově velmi rozmanitý. Nositel ho na sobě skoro necítí. Vahou vůbec; jen ho občas zašimrají jemná pírka pod bradou, na krku nebo na šiji. Tento náhrdelník mě i přes svou jednoduchost fascinuje.

V dalším šperku jsem články svazovala k sobě podle určitého geometrického řádu, až vznikla vizuálně zajímavá „žebra“.

Předposlední náhrdelník celé sady jsem také sestavila do geometrického obrazce, ale v ploše. Tentokrát jsem ostny pštrosích per sestavila k sobě ne po dvou, ale po čtyřech. Tento článek nového typu jsem svázala uprostřed a vznikl tak obrazec připomínající gotickou čtyřlaločnou kružbu. Tyto články jsem spolu spojila vždy na dvou vrcholech. Celková kresba náhrdelníku působí zajímavě.

Poslední náhrdelník, představující sedmé nebe, je tím nejpohodlnějším šperkem z celé sady a působí nejvznešeněji. Díky tomu, že není tvořen jen v ploše, ale má i určitou výšku, vypadá velkolepěji a zároveň jaksí ochranně. Jako by byl nositel skutečně izolován od vnějšího světa a uzavřen do jiné poklidné dimenze náhrdelníku samotného. Tento šperk má uvnitř svůj vlastní prostor. A když se člověk do tohoto prostoru dostane, měl by se přiblížit pocitu naprosté dokonalosti; měl by se ocitnout v sedmém nebi.

Posloupnost stupňů

Pokud jde o posloupnost jednotlivých stupňů, ta se podle mě mění v závislosti na pocitech nositele šperků. Posledně popsany náhrdelník skutečně považuji za ten nejvyšší sedmý stupeň, ale u těch předchozích jsem si nedefinovala, který je první, druhý nebo čtvrtý. Má myšlenka je založena na faktu, že čím blíže je stupeň vrcholu, tím blaženější pocit vzbuzuje. Jenomže je těžké určit přesné pořadí od nejpříjemnějších náhrdelníků po ty nejméně pohodlné. Součástí ráje jsou všechny a každý svého nositele těší jiným způsobem. Proto bych přiřazení určitých stupňů nebes k jednotlivým náhrdelníkům nechala na tom konkrétním cestovateli, který by moje šperky nosil.

PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Myslím si, že přínos mé práce pro obor šperku je nemalý díky materiálu, jakým je peří. Je to velmi vděčná přírodnina, co se týče zdobnosti. Peří je nádherné a dokonalé samo od sebe a je skoro jednoduché jím cokoliv zkrášlit. Od oděvu přes šperk po stínidla lamp je často používané. Jenomže mně šlo o něco jiného.

Již během rešerší k práci na téma „krása“ jsem se zajímala o indiány. Pro ně mělo peří velký význam. Byly to známky dovednosti a odvahy či symboly různých schopností. Dekorativnost pro ně byla druhořadá. Jejich úcta k tomuto druhu materiálu mě velmi zaujala a zatoužila jsem, aby mé šperky také vykazovaly určitou vznešenost a hloubku. Chtěla jsem, aby bylo na první pohled jasné, že se nejedná pouze o další bezduchou ozdobu, která díky samotné kráse peří „vypadá dobře“. Toužila jsem zpracování tohoto materiálu posunout dál a upozornit tak na jeho jiné vlastnosti. Tím, že jsem použitá pera z velké části vydrala a aplikovala je holé – pouze s ochmýřeným koncem – jsem upozornila na křehkost vrcholu jednotlivých praporů. Některá brka jsem vydrala kompletně a ukázalo se, že i takto samotná bez ochmýření vypadají elegantně a působivě.

Navíc je zřejmé, jak příjemné je peří na dotek. Ani se mi nezdá, že čím většího množství peří se člověk dotýká, tím blaženější a možná i vizuálně lepší zážitek to je. Někdy může i pár větévek praporu probudit smysly člověka víc, než bezpočet per. To má například za úkol dokázat jeden z mých náhrdelníků, který je velmi minimalistický a počet péřových větví na něm se pohybuje jen v řádu desítek. Přesto je tento šperk pocitově lahodný a zajímavý na nošení.

Výše jsem se již zmínila o tom, jakou nebeskou vznešenost jsem od svých šperků očekávala. Ačkoliv je peří na dotek příjemný a řekla bych –

skoro dráždivý materiál, popravdě mě jeho neustále spojování s erotikou trochu nudí. Rozhodla jsem se svým šperkům vtisknout určitý vyšší, nadpozemský význam. I to samozřejmě není novinkou, ale v kombinaci s mým způsobem zpracování si myslím, že jsem se pokusila o něco ne tak obvyklého.

SILNÉ STRÁNKY

Největší klad práce spatřuji ve vlastních pocitech. Tvorba mých náhrdelníků mě velmi těšila. Ani by to vlastně nemohlo být jinak, když jsem si zvolila tak optimistické a příjemné téma. Šperky splňovaly svou uklidňující funkci už během tvorby. S peřím mě bavilo pracovat a určitě se k němu budu vracet i v budoucnu, protože mě jako materiál nadchlo. Také jsem ráda, že jsem měla dostatek trpělivosti a dovedla k realitě svou počáteční představu.

Tato představa se ovšem zaobírala pouze jedním náhrdelníkem - tím sedmým - který mě ze začátku zcela zaměstnával. Na další náhrdelníky jsem tehdy ještě konkrétní návrhy neměla. Pak se ale ukázalo, jak byla důležitá samotná tvorba pokusů a modelů. Podle toho, co bylo třeba, se má práce vyvíjela, až jsem nakonec vytvořila něco, co bych jen z počátečních představ nebyla schopna naplánovat. Článek tvaru nevyplněné kulové plochy vznikl postupně. Bez předchozích zkušeností bych ho jen tak nedokázala navrhnout. Tak vývoj pokračoval a další tři náhrdelníky najednou byly nasnadě. Byla to pro mě přínosná zkušenost motivující k další pracovitosti a neutuchajícímu experimentování.

SLABÉ STRÁNKY

Pokud jde o slabé stránky práce, nejspíše se týkají samotného materiálu – peří. Myslím, že jsem se s ním v několika náhrdelnících rozhodla pracovat způsobem, který dosud není – pokud vím – ozkoušený. Jde o přírodní materiál a s takovými jsou obvykle jisté problémy, protože člověku nikdy není zcela jasné, co od něj očekávat. S materiály jako je kov, plast nebo sklo již mám zkušenosti a vím, jak se dají zpracovávat. Případně je kolem mě dostatek lidí, kteří by mi byli schopni poradit. Přírodní materiály jsou však věčně neprobádaným tématem, protože vznikají v různých podmínkách, jsou proměnlivé a nedokonalé. Přibližně třicet procent veškerého získaného peří pro mou bakalářskou práci jsem vyřadila, protože bylo nevyvinuté, dorostlo do nesprávného tvaru nebo se jednoduše zlomilo v ose. Některá pera jsem znehodnotila při draní, šití nebo škrobení. Nejvíce jsem bojovala s lámavostí ostnů. Jsou sice pružná, ale jen do určité míry. Zvláště při ohýbání kolem tyče jsem zlomila nespočet pštrosích per a některá jsem použila, i když byla nalomená zčásti. Do naprosté dokonalosti se mi tento problém vyřešit nepodařilo.

Dále bych zde mohla zmínit, že tvorba především sedmého náhrdelníku byla velmi dlouhodobou a detailní prací. Nevím, zda to považovat skutečně za zápor, když mě práce na něm přitom tak bavila. Ovšem není to typ šperku, jehož tvorba by se dala jednoduše zadat někomu jinému pro sériovou výrobu. Především proces děrování jednotlivých holých per tenkou jehlou a vsouvání jemných větviček pštrosího praporu do těchto otvorů byl zkouškou trpělivosti. Práce na tomto náhrdelníku měla několik fází a trvala stovky hodin čistého času.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. ALIGHIERI, Dante. Božská komedie
2. TOLLE, Eckhart. Nová země. Praha: PRAGMA. 2006. ISBN 80-7349-005-6
3. BYRNE, Lorna. Andělé v mých vlasech. Praha: Knižní klub. 2014. ISBN 978-80-242-4684-0
4. SHARMA, S. Robin. Mnich, který prodal své ferrari. Praha: Rybka publishers. 2009. ISBN 978-80-87067-85-7
5. SETON, Ernest Thompson. Dva divoši. Praha: Albatros. 1971. ISBN 13-772-71
6. MELVILLE, Francis. Andělé. Praha: Knižní klub. 2011. ISBN 978-80-242-3003-0
7. GOMBRICH, Ernst. H. Příběh umění. Praha: Argo. 2006. ISBN 80-7203-143-0

b) Internetové zdroje

1. http://www.woodcraft.cz/files/infostudna/hau_kola/slavnost/pera_vlasy/pera_vlasy.php (vyhledáno: 25.4.2015)
2. <http://www.jogin.cz/Kouzlo-doteku/> (vyhledáno: 25.4.2015)
3. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Oxytocin> (vyhledáno: 25.4.2015)
4. http://vyuka.zsjarose.cz/index.php?action=lesson_detail&id=1290 (vyhledáno: 25.4.2015)

RESUMÉ

For my bachelor's thesis I have chosen the theme "A jewel for someone". I didn't have one exact person in mind but rather a group of people who may find my jewellery beneficial. I continue in my previous work which was concerned by beauty. I was tempted to give people a feeling of balance, peace and beauty through the jewellery. Thanks to this, a wearer could be at least somehow immune to negative things in our world. I desired the wearers to forget their worries and focus only on good feelings. With the help of my jewellery they could find themselves in seventh heaven. In a book called Angels it is written: "Seven heavens can be imagined as a series of seven concentric circles with Earth in their middle." Therefore I have decided to create seven round necklaces which may represent a gate to the paradise.

To achieve the wanted look I have used snow-white feathers. This natural material is gorgeous itself. It is light and pleasant to touch. Feather invokes the exact feelings of fragility and pure heavenness as I have imagined.

Dressing of each necklace is a pleasure thanks to the feathers. And wearing it you feel it all the time. You sense gentle tickle, warmth and beauty. You are in the middle of one of heaven stages, which is surrounding and protecting you.

All of the seven necklaces are made of feathers, connected with thread. I have used ostrich, duck and turkey feathers. I have plucked them, cut, starched... and combined in various forms. Some of the plucked stems I have sewed together. Into other stems I have made a hole and filled it with fine branches of ostrich vane. Every necklace has different character and creates other senses.

The feathers allowed me to open gates to the paradise and enjoy it.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Klauzurní práce na téma „světlo a stín“ - letní semestr 2013 (foto: Tomáš Binter)

Příloha 2

Klauzurní práce na téma Ladislav Sutnar - letní semestr 2014 (foto: Tomáš Binter)

Příloha 3

Semestrální práce na téma „krása“ - zimní semestr 2015 (foto: Barbora Dvořáková)

Příloha 4

Popis stavby pera ⁵

Příloha 5

Rebecca Horn: Cockatoo mask, 1973, peří, kov, látka, 440 x 320 x 360 mm, Tate collection ⁶

Příloha 6

Julie A. Matheis: Repose collection – bracelet, vázané peří, 4 x 4 x 1 3/4" ⁷

⁵ http://vyuka.zsjarose.cz/index.php?action=lesson_detail&id=1290
(vyhledáno: 25.4.2015)

⁶ <http://www.tate.org.uk/art/artworks/horn-cockatoo-mask-t07850>
(vyhledáno: 25.4.2015)

⁷ <http://www.ganoksin.com/eip04/34.htm> (vyhledáno: 25.4.2015)

Příloha 7

Vratislav Karel Novák: Větrník čelní, 2004, nerez ocel, holubí pírka, foto: autoportrét⁸

Příloha 8

Náhrdelník 1 – geometrický, pštrosí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 9

Náhrdelník 2 – jemný vázaný, pštrosí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 10

Náhrdelník 3 – šitý, kachní peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 11

Náhrdelník 4 – šitý, krůtí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 12

Náhrdelník 5 – šitý, pštrosí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 13

Náhrdelník 6 – vázaný, pštrosí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 14

Náhrdelník 7 - jemný vázaný, pštrosí peří (foto: Kristýna Fojtíková)

Příloha 15

Náhrdelník „Sedmé nebe“ v etuji (foto: Barbora Dvořáková)

⁸http://www.pedrosequeira.info/Includes/Schmuck_2015_Internet.pdf
(vyhledáno: 25.4.2015)

Příloha 16

Vázaný náhrdelník v etuji (foto: Barbora Dvořáková)

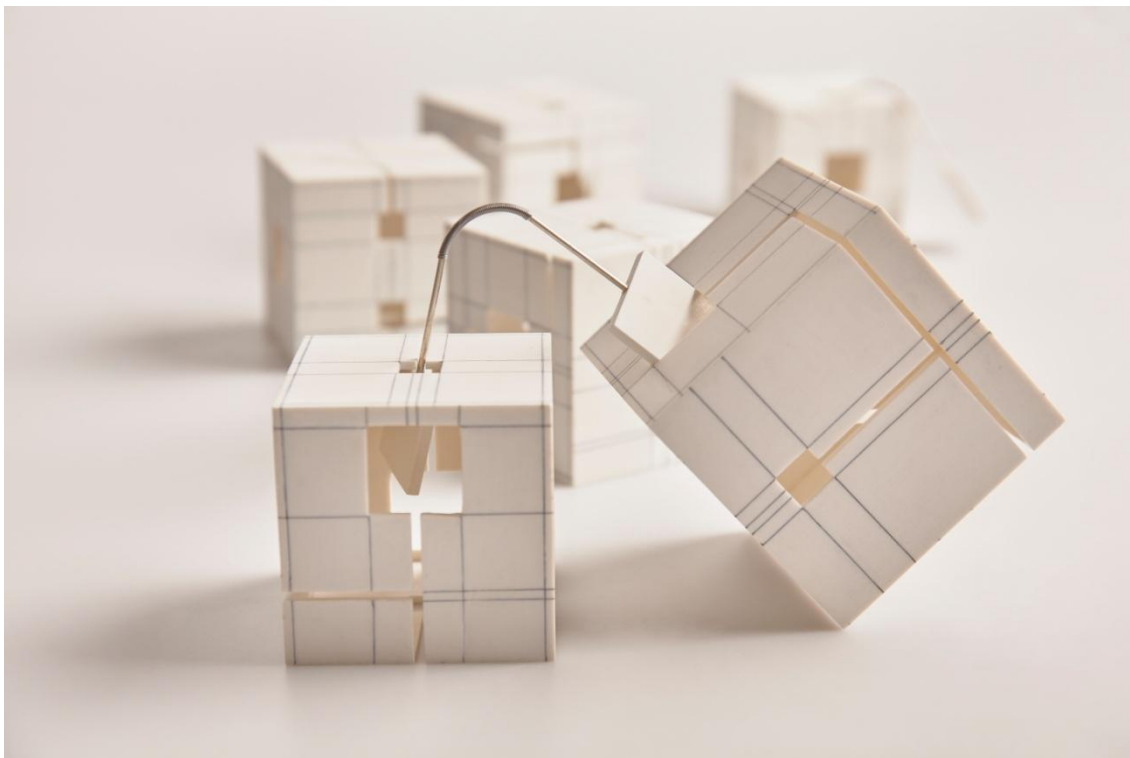
Příloha 17

Ukázka náhrdelníků v etujích (foto: Barbora Dvořáková)

Příloha 1

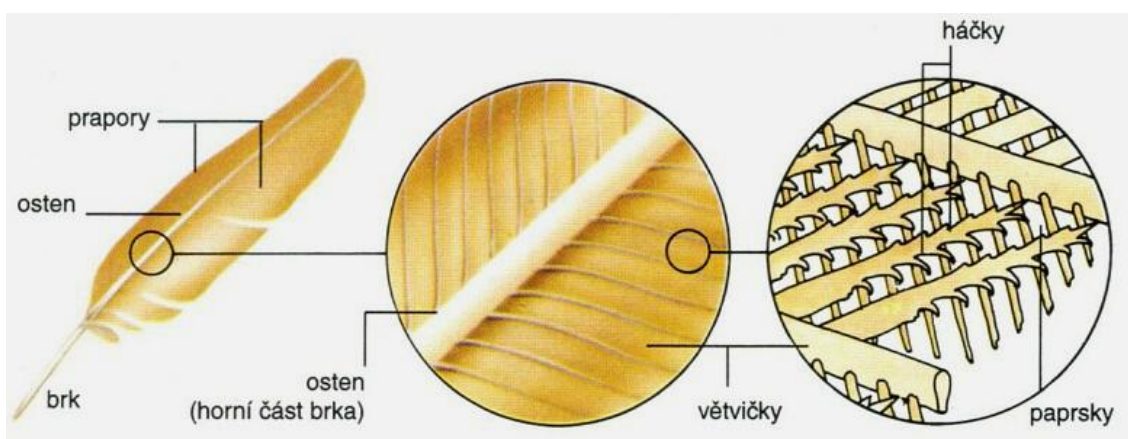
Příloha 2

Příloha 3

Příloha 4

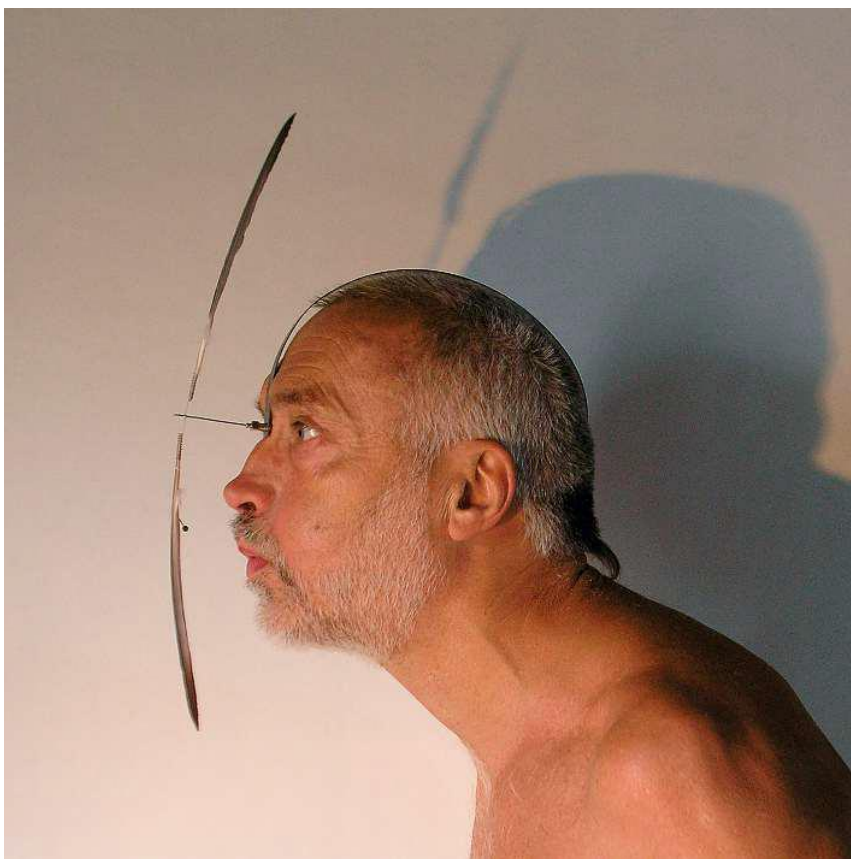
Příloha 5

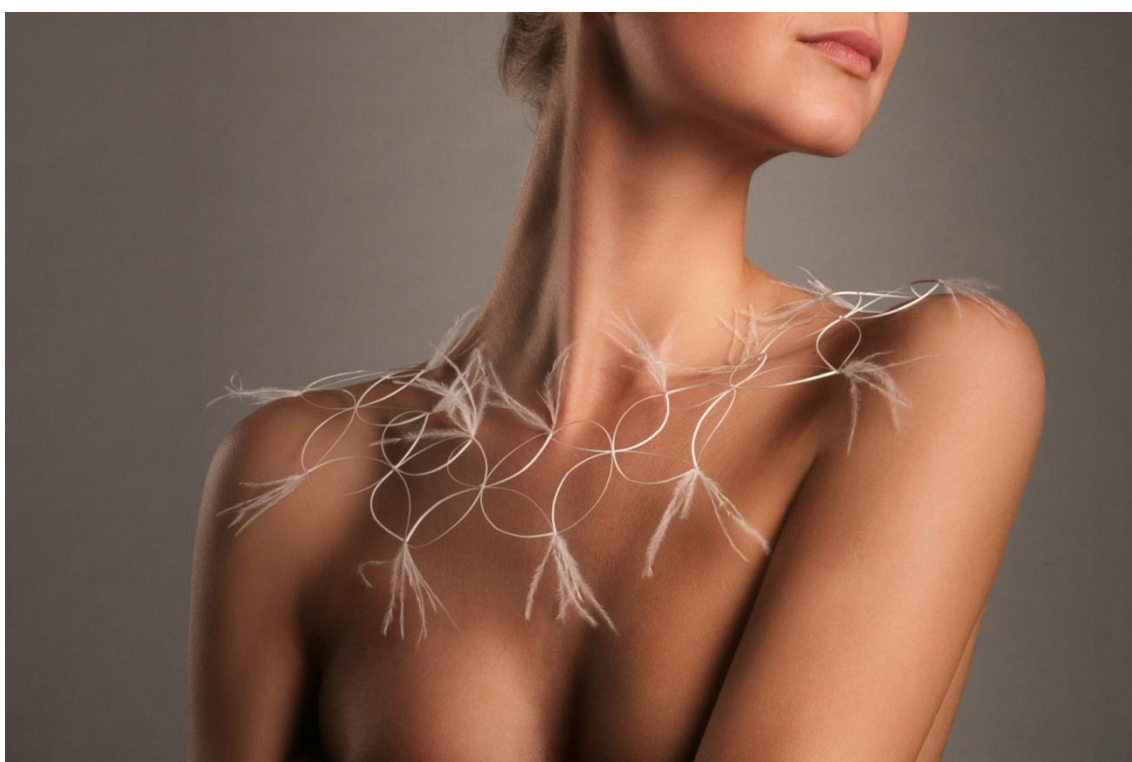
Příloha 6

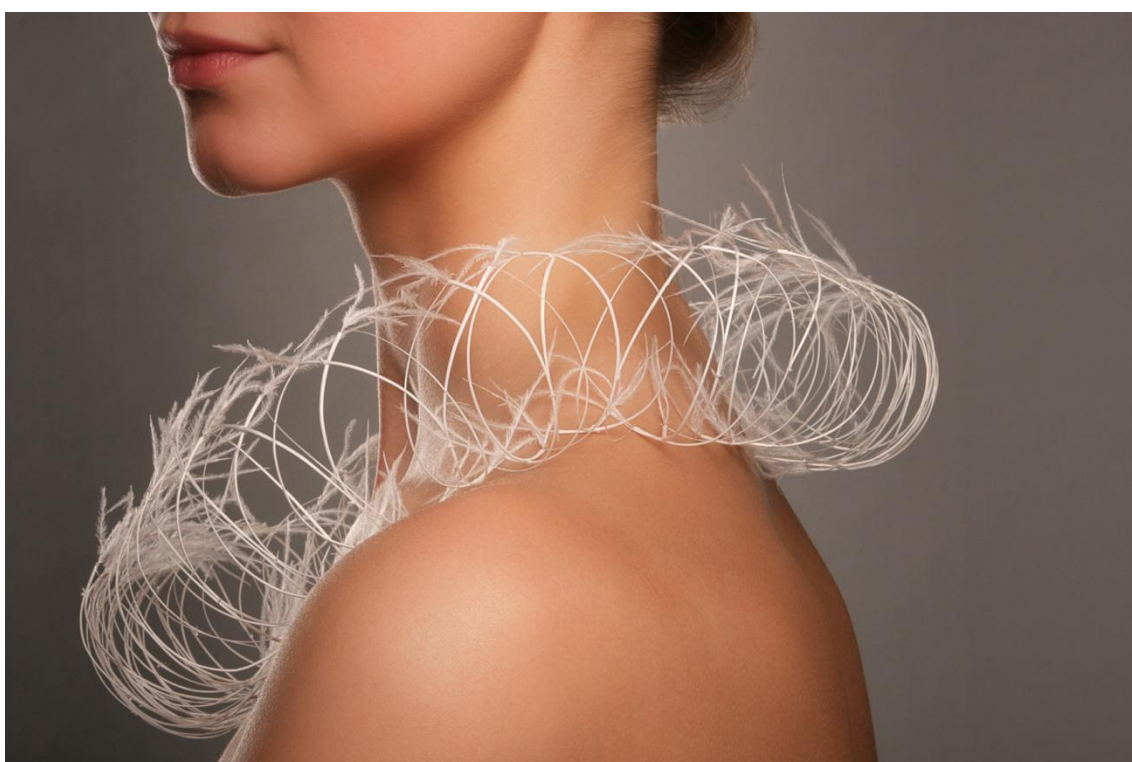
Příloha 7

Příloha 8

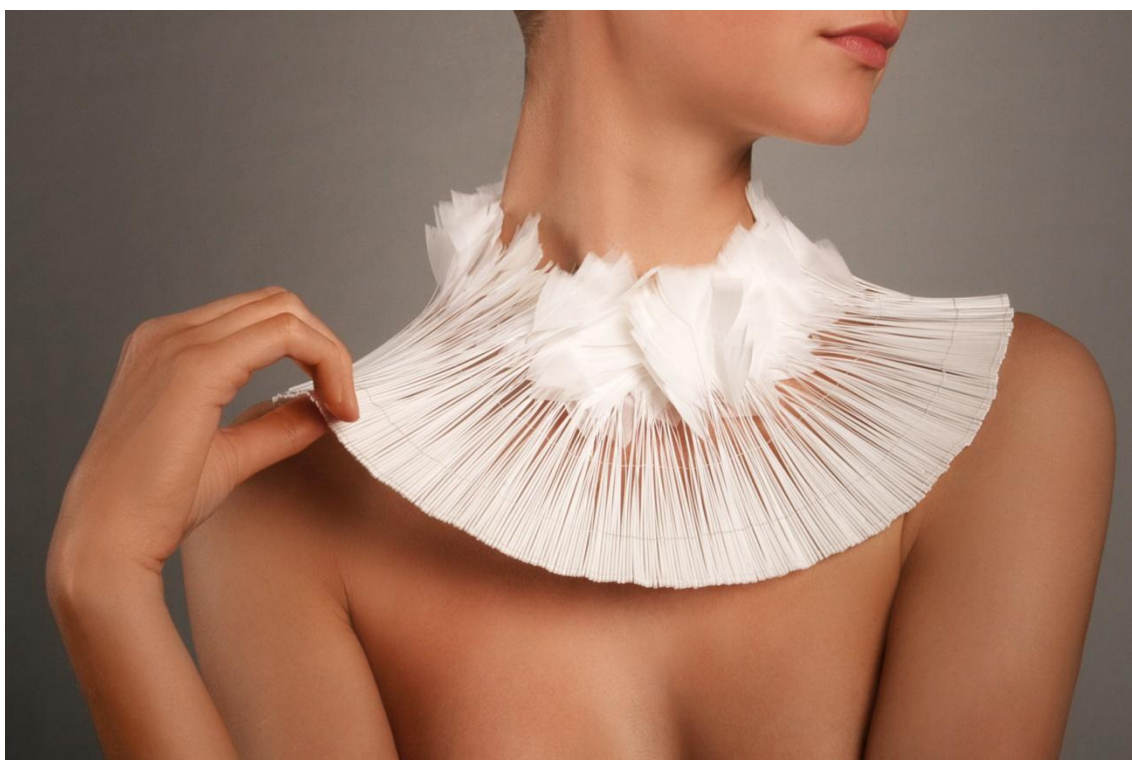
Příloha 9

Příloha 10

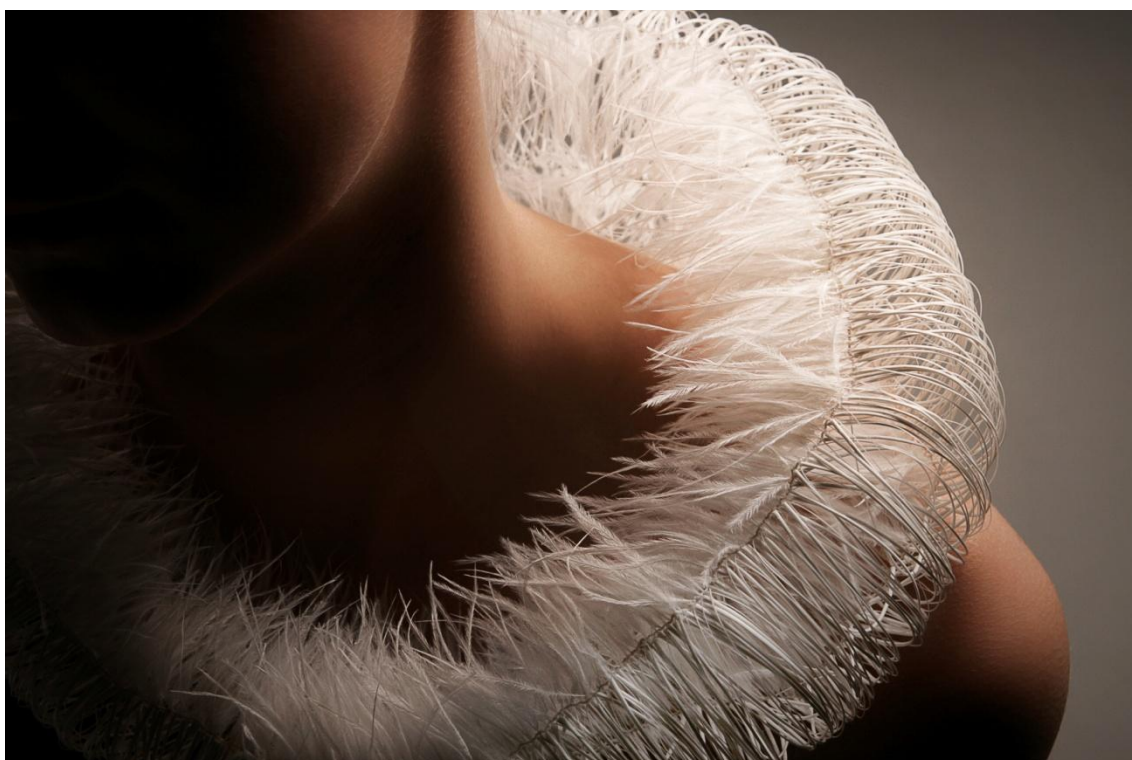
Příloha 11

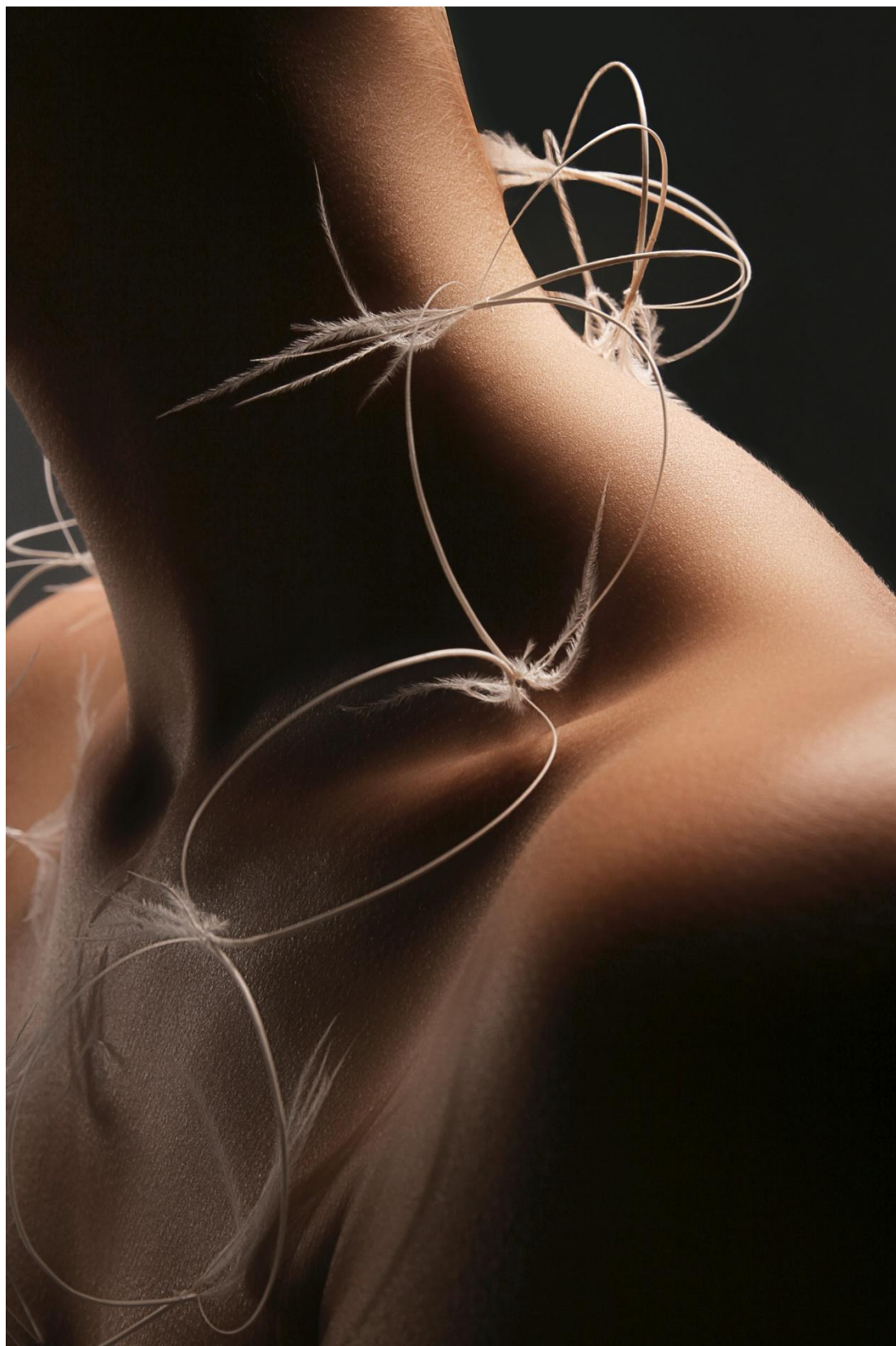
Příloha 12

Příloha 13

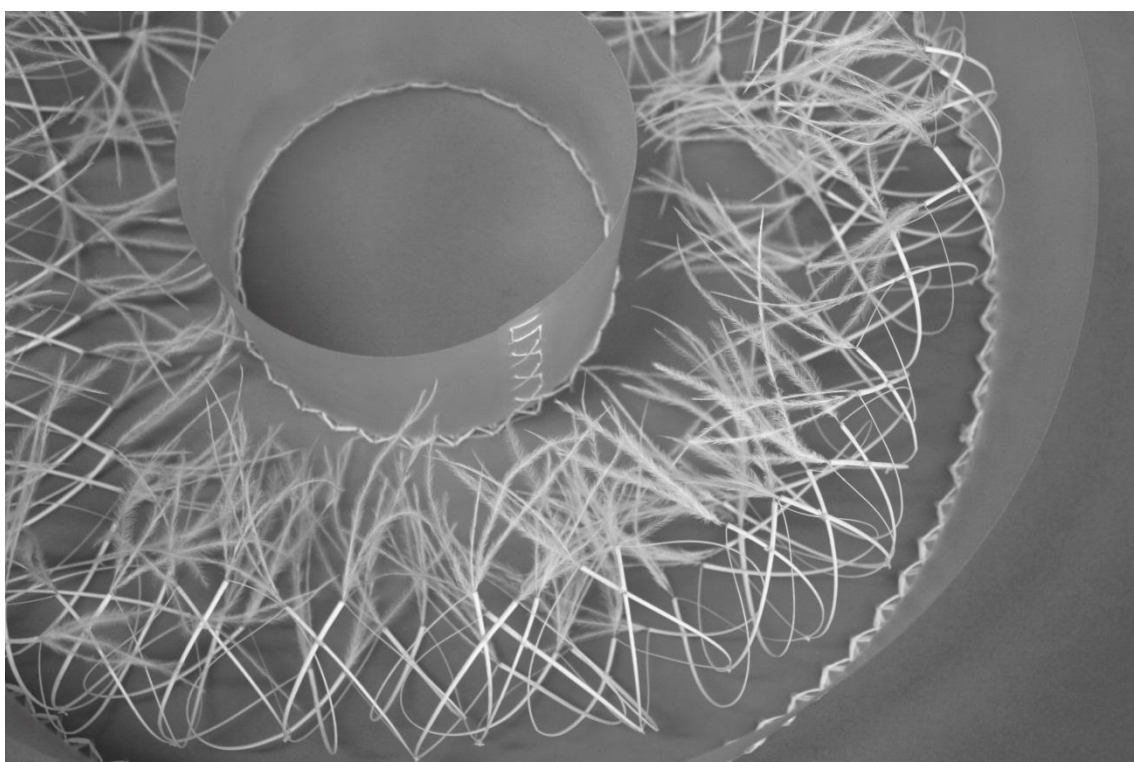
Příloha 14

Příloha 15

Příloha 16

Příloha 17

